

WOJEWÓDZKA RADA NARODOWA W V KADENCJI (1969—1973)

PROGRAM WYBORCZY

Zarządzenie o nowych wyborach do rad narodowych wszystkich stopni wydała Rada Państwa dnia 12 marca. Kalendarz wyborczy przewidywał przygotowanie wyborów na dzień 1 czerwca 1969 r. Były one wspólne do Sejmu i rad narodowych. Oficjalną kampanię wyborczą rozpoczęto w kwietniu posiedzeniem Wojewódzkiego Komitetu Frontu Jedności Narodu. Uchwalono program wyborczy na kolejną kadencję rad narodowych, omówiono zasady wysuwania kandydatów na posłów i radnych oraz całą organizację kampanii wyborczej. Budując program wyborczy dla województwa kierowano się zadaniami, jakie wynikały z uchwał V Zjazdu Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej oraz z XI Wojewódzkiej Konferencji PZPR.

Myślą przewodnią programu było osiągnięcie dalszego rozwoju ekonomicznego i kulturalnego regionu oraz zapewnienie wzrostu stopy życiowej ludności. Na czoło wysunięto intensywny rozwój przemysłu. Wartość produkcji przemysłowej, która w 1968 r. wynosiła 24 mld złotych, w roku 1973 miała przekroczyć 38 mld złotych. W tych latach przewidywano zakończenie rekonstrukcji takich zakładów jak: „Odra”, „Dozamet” w Nowej Soli, Zakładów Odlewniczych w Szprotawie i Nadwozi Samochodowych w Kożuchowie oraz uruchomienie nowych oddziałów produkcyjnych w Gorzowskich Zakładach Przemysłu Jedwabniczego, Lubuskich Zakładach Tkanin Dekoracyjnych i Dywanów w Żarach oraz Lubuskich Zakładach Garbarskich w Lesznie Górnym. Nową gałęzią przemysłu województwa miało stać się hutnictwo metali nieżelaznych. W roku 1973 planowano oddanie do eksploatacji pełnej zdolności produkcyjnej huty, która będzie dawać 80 tys. ton miedzi elektrolitycznej o wartości ponad 5 mld złotych. Z inicjatywy załóg budujących hutę podjęto zobowiązanie skrócenia terminu oddania do użytku pierwszego etapu, wyznaczonego na 1971 rok, co przyniesie gospodarce znaczne korzyści. Budowa Huty Miedzi dawała trwałe przesłanki do szybkiego rozwoju Głogowa i całego południowego rejonu województwa.

Przewidywano kontynuowanie intensywnych poszukiwań ropy naftowej, ukończenie budowy bazy technicznej dla powołanego niedawno Zielonogórskiego Przedsiębiorstwa Poszukiwań Naftowych, niezmiernie ważnej placówki w życiu gospodarczym województwa, jak również rozbudowę przemysłu materiałów budowlanych. Planowano zakończenie budowy Zakładu Prefabrykatów Żelbetowych w Nowogrodzie, rozpoczęcie budowy zakładów ceramiki w Murzynowie i Nowym Miasteczku, zakładu betonów lekkich w Sarbiewie w powiecie strzelecko-krajeńskim oraz wielkich zakładów prefabrykacyjnych w większych ośrodkach budownictwa miejskiego, w pierwszym rzędzie w Gorzowie i Zielonej Górze.

Drobna wytwórczość, reprezentowana przez państwowy przemysł terenowy oraz spółdzielczość pracy i zakłady wytwórcze państwowych i spółdzielczych jednostek handlowych, została zobowiązana do szybkiego przyrostu wyrobów rynkowych i na eksport. W pionie państwowego przemysłu terenowego planowano rozbudowanie zakładów przetwórstwa owocowo-warzywnego w Drezdenku i Głogowie, zakładów spożywczych w Gorzowie, metalowych w Bytomiu Odrzańskim i Krośnie oraz obuwniczego w Nowej Soli i „Diana” w Sulechowie. Spółdzielczość pracy miała rozpocząć budowę zakładów przetwórstwa tworzyw sztucznych w Ośnie, obiektów dla zakładu stolarskiego w Świebodzinie oraz wielu pawilonów usługowych, zaś spółdzielczość inwalidzka — zakładów w Witnicy, Żarach, Gorzowie, Nowej Soli i Głogowie. Drobny przemysł nastawiono na rozwijanie usług dla ludności w celu zlikwidowania występujących braków w tej dziedzinie. Zapewniono dalszy rozwój rzemiosła usługowego przy utrzymaniu obecnych zasad polityki podatkowej oraz pomocy państwowej.

Za najpilniejsze zadania w dziedzinie rolnictwa program ustalał: rozszerzenie produkcji pasz dla uzyskania szybszego przyrostu pogłowia bydła i trzody chlewnej, rentowność wszystkich PGR-ów i umocnienie przedsiębiorstw świadczących usługi na rzecz rolnictwa. Dla osiągnięcia tych zadań za konieczne uznano podnoszenie poziomu kultury rolnej i wykorzystanie każdego hektara użytków. Przyspieszony wzrost pogłowia zwierząt gospodarskich zamierzano osiągnąć przez zwiększenie produkcji tanich pasz, rozszerzenie uprawy poplonów ozimych do obszaru co najmniej 20 tys. ha w 1970 roku, dalsze podnoszenie wydajności użytków zielonych i racjonalne ich wykorzystanie. Zamierzano wprowadzić nowoczesną technologię żywienia zwierząt z zastosowaniem mieszanek przemysłowych, sushu ziemniaczanego i koncentratów paszowych, jak również wykorzystać w województwie wszystkie rezerwy ujawnione przez zespoły specjalistów, działające zgodnie z uchwałą IX Plenum KC PZPR. Zwrócona została uwaga na intensywne zagospodarowanie gruntów Państwowego Funduszu Ziemi i gospodarstw słabych ekonomicznie, a ziemię przekazywać miano w trwałe użytkowanie PGR-om oraz w szerszym niż dotych-

czas stopniu kółkom rolniczym i dobrze gospodarującym rolnikom. Do roku 1973 obszar gruntów przekazanych na rzecz PGR winien wynieść około 25 tys. hektarów. Założono osiągnięcie w gospodarce chłopskiej następujących plonów: zbóż w ilości 24,5 q z ha, ziemniaków 295 q, buraków cukrowych 420 q oraz siana łąkowego w ilości 60 q z hektara. Pogłowie bydła w tym czasie miało osiągnąć około 61 sztuk, a trzody chlewnej 89 sztuk na 100 ha. Dla wykonania tych zadań zamierzano uzbroić rolnictwo w nowe środki produkcji, a także zrealizować poważny program budownictwa inwentarskiego, mieszkaniowego i socjalnego, przede wszystkim w PGR-ach. Do upraw planowano wprowadzić nowe odmiany, dające wysokie plony i przystosowane do intensywnego nawożenia mineralnego. Nawożenie mineralne w 1973 r. miało wzrosnąć do 210 kg NPK na hektar. W państwowych gospodarstwach rolnych zakładano zapoczątkowanie wielkoprzemysłowych form produkcji żywca wieprzowego i budowę tuczarni o produkcji 20 tys. sztuk tuczników rocznie.

W dziedzinie budownictwa mieszkaniowego program przewidywał stopniowe zwiększanie rocznych efektów tego budownictwa z 10 tys. izb do 15 tys. w 1973 roku. Przyjęcie takiego tempa wzrostu budownictwa winno pozwolić członkom spółdzielni zarejestrowanym do roku 1970 uzyskać samodzielne mieszkania spółdzielcze do roku 1975. Założono też poprawę jakości i wielkości oddawanych mieszkań, dzięki opracowaniu nowych projektów budynków, o mieszkaniach odpowiednio rozplanowanych, z większymi pomieszczeniami użytkowymi (kuchnie, łazienki, przedpokoje) i należycie oświetlonymi. Budownictwo skupiać się miało w większych ośrodkach miejskich. Realne możliwości poprawy warunków mieszkaniowych w mniejszych miastach program wyborczy wiązał z rozwijaniem budownictwa indywidualnego ludności. Pomoc finansowa na te cele ze strony państwa miała ulec zwiększeniu.

Wobec ograniczonych środków na gospodarkę komunalną zamierzano je skoncentrować i przeznaczyć na rozbudowę wodociągów i ujęć wody oraz sieci kanalizacyjnej. W pierwszym rzędzie zakładano zapewnienie dostaw wody dla miast będących w najgorszej sytuacji, przede wszystkim dla Koźuchowa, Żar, Nowej Soli, Gorzowa. Brak rezerw terenów uzbrojonych pod nowe budownictwo powodował konieczność przeznaczenia znacznych środków na uzbrojenie komunalne. Planowano oddanie do użytku nowych hoteli w Świebodzinie i Głogowie, rozpoczęcie budowy hotelu w Gorzowie oraz nowej zajezdni komunalnej w tym mieście. Wraz z Hutą Miedzi Głogów otrzyma gaz ziemny, dzięki czemu będzie można przyłączyć do sieci gazowej nowe osiedla, których mieszkańcy korzystali dotąd z gazu bezprzewodowego. Ponieważ gospodarka komunalna nie rozwiązywała samodzielnie wielu potrzeb społecznych, przewidziano udział zakładów przemysłowych w rozbudowie urządzeń, przede wszystkim w Gło-

gowie, Gorzowie, Zielonej Górze, Nowej Soli, Żaganiu i Żarach. Porządkowanie i podnoszenie estetycznego wyglądu miast, osiedli, ulic i domów, tworzenie miejsc zabaw dla dzieci i młodzieży program uznał za ważne zadanie administracji miejskiej, komitetów blokowych i terenowych ogniw Frontu Jedności Narodu.

W dziedzinie handlu program wyborczy zapowiedział daleko idące zmiany organizacyjne, polegające na połączeniu wyspecjalizowanych funkcji obrotu hurtowego i detalicznego, co doprowadzi do należytej współpracy. Dotyczyć to ma branży obuwniczo-galanteryjnej, papierniczo-sportowej, tekstylno-odzieżowej i artykułów gospodarstwa domowego. W roku 1973 zamierzano osiągnąć 15 mld zł wartości w sprzedaży detalicznej, tj. o 31 proc. więcej niż w roku 1969. Natomiast powierzchnia sklepów miała ulec zwiększeniu o około 22 proc., a liczba miejsc konsumpcyjnych w zakładach gastronomicznych o 35 proc. Znaczny wysiłek inwestycyjny skierowano na rozbudowę i budowę zakładów przetwórczych, w rezultacie czego zwiększy się liczba piekarni, powstanie zakład przetwórstwa mięsnego w Gorzowie, przetwórnia rybna w Zielonej Górze, zakłady garmaze-ryjne w Zielonej Górze, Gorzowie i Głogowie. Handel wiejski, obok zaopatrzenia ludności w artykuły konsumpcyjne, będzie dążył do usprawnienia skupu artykułów rolniczych i dostaw materiałów i wyrobów dla gospodarstw rolnych.

W zakresie oświaty program wyborczy przewidywał poprawę wyposażenia szkół w sprzęt i pomoce naukowe oraz nowoczesne urządzenia. Przyjęto zadanie rozbudowy przedszkoli państwowych i przyzakładowych, w celu objęcia w 1973 roku wychowaniem przedszkolnym 40% dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Znaczne zadania formułował program w dziedzinie rozbudowy bazy materialnej szkolnictwa. Wysiłek inwestycyjny planowano skupić na szkolnictwie zawodowym i średnim oraz na budowie internatów. Projektowano wybudowanie zespołów obiektów dla liceów ogólnokształcących w Zielonej Górze, Witnicy i Gorzowie, techników mechanicznych w Gorzowie, Zielonej Górze, Szprotawie, Krośnie Odrzańskim i Świebodzinie, Technikum Budowlanego w Żarach oraz Technikum Rolniczo-Lekarskiego w Ślubicach. Z myślą o zapewnieniu młodzieży zamiejscowej warunków do nauki przewidziano budowę internatów w Krośnie, Szprotawie, Nowej Soli i Strzelcach Krajeńskich oraz przy szkołach rolniczych w Nowym Miasteczku, Kamieniu Małym, Szprotawie i Gubinie. Z uwagi na spadek liczby dzieci w wieku od 7 do 15 lat ograniczono w programie budownictwo szkolne na wsi. W dość szerokim zakresie program wyborczy traktował rozwój szkolnictwa wyższego w regionie. Obok trzech istniejących wydziałów w Wyższej Szkole Inżynierskiej przewidziano budowę obiektów dla wydziałów Mechanicznego i Budownictwa oraz obiektów socjalnych dla studentów i pracowników nauki. Zapowiedziano rów-

niez przekształcenie Studium Nauczycielskiego w Zielonej Górze w Wyższą Szkołę Nauczycielską.

Na czoło zagadnień kulturalnych wysunięto sprawy skupienia środków finansowych, rozproszonych w różnych źródłach, celem rozbudowy bazy lokalowej i poprawy wyposażenia placówek kulturalno-oświatowych. Program informował o staraniach w przygotowaniu budowy Wojewódzkiego Domu Kultury w Zielonej Górze, kina w Głogowie i budynku dla Średniej Szkoły Muzycznej w Zielonej Górze. Zapowiedziano remont Teatru im. L. Kruczkowskiego w Zielonej Górze oraz oddanie do użytku Państwowego Domu Kultury w Międzyrzeczu oraz Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zielonej Górze. Jej budowę rozpoczęto w roku 1968. Korzystając ze społecznego zaangażowania miejscowego społeczeństwa, zapowiedziano wprowadzenie do planów budowy powiatowych bibliotek w Świebodzinie, Słubicach, Krośnie i Międzyrzeczu.

Mniej konkretne były ustalenia w programie wyborczym w zakresie kultury fizycznej i turystyki. Planowano otoczyć szczególną opieką takie dyscypliny sportu jak lekkoatletyka, piłka nożna, sport żużlowy i strzelectwo. Przewidziano zakończenie budowy krytej pływalni i sali sportowej w Zielonej Górze oraz budowę sali gimnastycznej w Świebodzinie. Rozbudowę obiektów sportowych w Zielonej Górze i turystycznych program uzależniał od świadczenia na te cele zakładów pracy i organizacji społecznych oraz związków sportowych.

W dziedzinie rozwoju służby zdrowia na czoło zagadnień wysuwano powszechność i dostępność lecznictwa dla potrzeb mieszkańców. Przewidywano, że do 1972 roku powinny być zaspokojone potrzeby kadrowe personelu średniego. Rozszerzając fundowanie stypendiów dla nowych lekarzy, zakładano zwiększenie tej kadry w granicach od 80 do 100 osób rocznie. Planowano też inny układ sieci przychodni rejonowych, zmniejszając zasięg ich działania do około 4 tys. mieszkańców na jeden rejon. Postanowiono skoncentrować wysiłek na przychodniach międzyzakładowych oraz rozszerzeniu badań profilaktycznych. Projektowano zakończenie rozbudowy sanatorium w Torzymiu, kontynuowanie rozbudowy Szpitala Wojewódzkiego o nowe pawilony dla potrzeb położnictwa i ginekologii. Natomiast remontem kapitalnym planowano objąć przychodnie obwodowe w Krośnie, Nowej Soli, Sulchowie, Sulęcinie i Lubsku. We wszystkich działach gospodarki województwa zapowiedziano zwiększenie zatrudnienia dla licznych młodych roczników wchodzących do produkcji.

Na spotkaniach wyborczych mieszkańcy zgłosili 3.500 wniosków i postulatów do rozpatrzenia przez rady narodowe i jednostki im nie podporządkowane. Do realizacji przyjęto 2.276 spraw, w tym przez Prezydium WRN 245 wniosków i postulatów. Wartość wszystkich wniosków oszacowano na kwotę 1,2 mld zł. Najwięcej potrzeb zgłoszono w zakresie gospo-

darki komunalnej i mieszkaniowej, rolnictwa, oświaty i handlu. Dominowały wnioski o charakterze inwestycyjnym.

WYNIKI WYBORÓW DO WOJEWÓDZKIEJ RADY NARODOWEJ

Rada Państwa ustaliła dla Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze stu członków, czyli o dziesięciu więcej niż w poprzedniej kadencji. W skład Wojewódzkiej Komisji Wyborczej Rada Państwa powołała piętnaście osób. Jej przewodniczącym został Jerzy Waszczyk. Komisja zarejestrowała 145 kandydatów na radnych, którzy wybierani byli w osiemnastu okręgach wyborczych. Tryb wysuwania kandydatów był podobny jak w poprzednich wyborach.

W wyborach do Wojewódzkiej Rady Narodowej, które odbyły się dnia 1 czerwca, udział wzięło 97,7% wyborców, czyli 534315 uprawnionych do głosowania. Na listy kandydatów Frontu Jedności Narodu głosowało 99,4% wyborców. Na 100 wybranych członków rady 53 radnych sprawowało mandat również w poprzedniej kadencji.

Według przynależności politycznej, 50 radnych należało do PZPR, 24 — ZSL, 8 — SD, 18 było bezpartyjnych, natomiast 13 radnych to członkowie organizacji młodzieżowych, a więc ZMS (6), ZMW (6) i ZHP (1). Udział kobiet w składzie WRN zwiększył się o 5 osób. Przynależność do grup społeczno-zawodowych ukształtowana została następująco: robotników było 25, rolników — 18, pracowników umysłowych — 57. Wykształcenie wyższe posiadało 30 osób, średnie — 25, poniżej średniego — 45. W stosunku do poprzedniej kadencji zmiany w przekroju politycznym i zawodowym były nieznaczne. Wzrost o 10 członków rady decydował o zwiększeniu udziału członków PZPR oraz ZSL, a bezpartyjni utrzymali się na nie zmienionym poziomie. W składzie zawodowym udział robotników zwiększono o 5 członków.

SKŁAD PREZYDIUM I KOMISJI WOJEWÓDZKIEJ RADY NARODOWEJ

Inauguracyjna sesja Wojewódzkiej Rady Narodowej odbyła się dnia 10 czerwca 1969 r. Udział w obradach wzięło dziewięćdziesięciu siedmiu radnych na stu wybranych. Obecny na posiedzeniu był I sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PZPR Mieczysław Hebda, posłowie na Sejm, członkowie Wojewódzkiej Komisji Wyborczej oraz przedstawiciele Kancelarii Rady Państwa i Urzędu Rady Ministrów. Do udziału w pierwszej sesji zaproszono również grupę produjących robotników i rolników. Na wniosek zgłoszony przez przewodniczącego ustępującego prezydium, Jana Lembasa, rada wybrała Edmunda Hyżę na przewodniczącego obrad i Reginę

Zakiewicz na sekretarza. Najstarszy wiekiem radny Stanisław Sauter odczytał tekst ślubowania i następnie przyjął ślubowanie od pozostałych radnych. W imieniu Komisji Porozumiewawczej Stronnictw Politycznych sekretarz KW PZPR Władysław Zaremba przedstawił kandydatury członków prezydium. W wyniku tajnego głosowania do prezydium weszli następujący radni: Jan Lembas — przewodniczący prezydium, Franciszek Aleksandrowicz, Czesław Słówek i Józef Wolanin¹ — zastępcy przewodniczącego, Tadeusz Zalewski — sekretarz prezydium, Kazimierz Dobrzański, Romuald Jurgoński, Hieronim Szczegóła i Wacław Waluk — członkowie prezydium.

Rada ustaliła też rodzaje i składy liczbowe komisji oraz wyznaczyła ich przewodniczących. Powołała 13 komisji stałych, które miały objąć zakresem działania wszystkie zasadnicze dziedziny pracy rady narodowej. W poprzedniej kadencji powołano czternaście komisji. Aktualnie nie powołano Komisji Gospodarki Wodnej, gdyż zagadnienia, którymi ta komisja się zajmowała, włączono do zakresu pracy Komisji Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej oraz Rolnictwa i Leśnictwa. Do prac w komisjach powołano 179 osób, w tym 94 radnych i 85 członków spoza rady. W porównaniu do poprzedniej kadencji skład osobowy komisji powiększony został o 17 osób.

Tabela 1

Skład liczbowy
komisji Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej i ich przewodniczący

Nazwa komisji	Skład liczbowy członków	Przewodniczący komisji (radny)
Mandatowa	7	Władysław Zaremba
Kultury	13	Jan Kołodziej
Komunikacji	12	Janina Konopacka
Oświaty i Nauki	14	Adam Natanek
Zaopatrzenia Ludności	16	Regina Zakiewicz
Rolnictwa i Leśnictwa	17	Karol Ciecierski
Sportu i Turystyki	12	Wacław Waluk
Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej	16	Helena Kaszuba
Administracji i Ochrony Porządku Publicznego	14	Tadeusz Włodarski
Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych	14	Dionizy Gajny
Budżetu, Planu Gospodarczego i Finansów	14	Henryk Tiomak
Zdrowia, Pracy i Pomocy Społecznej	16	Andrzej Łukasik
Przemysłu i Drobnej Wytwórczości	14	Feliks Moszkowicz

Obok spraw związanych z ukonstytuowaniem się rady i jej organów podjęta została uchwała w sprawie głównych kierunków działalności Wojewódzkiej Rady Narodowej w nowej kadencji. Jej podstawowe zobowiązania dotyczyły:

- przyjęcia Programu Wyborczego Wojewódzkiego Komitetu Frontu Jedności Narodu jako zasadniczego dokumentu, ustalającego zadania na bieżącą kadencję,
- prawidłowej realizacji zadań wynikających z uchwał II Plenum Komitetu Centralnego PZPR, a dotyczących metod bardziej intensywnego gospodarowania, zmian w metodologii planowania w przemyśle i systemie zarządzania,
- zapewnienia sprawnej realizacji blisko 3 tys. wniosków i postulatów zgłoszonych przez wyborców w kampanii wyborczej, głównie w dziedzinie rolnictwa, gospodarki komunalnej i komunikacji,
- kształtowania ścisłej więzi radnych z wyborcami, samorządem robotniczym, chłopskim oraz organizacjami politycznymi i społecznymi w miejscu pracy zawodowej.

działalność wojewódzkiej rady narodowej

Praca Wojewódzkiej Rady Narodowej posiadała charakter planowy. Rokrocznie uchwalane były podstawowe zagadnienia, które podejmowała rada do rozpatrzenia na posiedzeniach plenarnych. Obok działalności ekonomicznej, która miała niewątpliwie charakter podstawowy, plany obejmowały także działalność oświatową, kulturalną, dotyczącą bezpieczeństwa i porządku publicznego, jak również wiele innych spraw społecznych. Projekty planów pracy WRN były konsultowane z komisjami, Konwentem Seniorów, ważniejszymi organizacjami społecznymi i z prezydium rady. Liczbę sesji i ich tematykę programowano powyżej ustawowego minimum. Średnio na każdy rok planowano odbycie sześciu sesji WRN. Według

Tabela 2

Sesje Wojewódzkiej Rady Narodowej i ich tematyka
(czerwiec 1969 r. — październik 1974 r.)

Kolejność sesji	Data sesji	Temat
I	10 VI 1969 r.	Ocena przebiegu kampanii wyborczej do Sejmu PRL i rad narodowych
II	12 IX 1969 r.	Zadania w rozwoju podstawowych dziedzin gospodarki komunalnej do 1975 r.
III	19 XII 1969 r.	Uchwalenie planu gospodarczego i budżetu na rok 1970 Uchwalenie planu realizacji wniosków i postulatów zgłoszonych w kampanii wyborczej

Kolejność sesji	Data sesji	Temat
IV	20 II 1970 r.	Ocena bezpieczeństwa i porządku publicznego w województwie
	21 II 1970 r.	Program rozwoju kultury fizycznej w województwie
V	27 IV 1970 r.	Wykonanie planu gospodarczego i budżetu za 1969 r.
VI	2 VII 1970 r.	Uchwalenie kierunków zagospodarowania gruntów PRZ na lata 1971—1975
VII	18 IX 1970 r.	Ocena działalności i kierunków rozwoju drobnej wytwórczości w latach 1971—1975
VIII	22 XII 1970 r.	Ocena i kierunki rozwoju turystyki oraz program na lata 1971—1975
IX	26 I 1971 r.	Uchwalenie planu gospodarczego i budżetu województwa na rok 1971
X	25 III 1971 r.	Uchwalenie programu rozwoju kultury na lata 1971—1975
XI	29 IV 1971 r.	Ocena zaopatrzenia miast w wodę w województwie zielonogórskim
XII	25 VI 1971 r.	Kierunki rozwoju szkolnictwa zawodowego, uwzględniające potrzeby gospodarcze województwa
XIII	24 IX 1971 r.	Program rozwoju produkcji zwierzęcej w latach 1971—1975
XIV	30 XI 1971 r.	Wybór ławników Sądu Wojewódzkiego, Okręgowego Sądu Ubezpieczeń Społecznych i członków Kolegium do Spraw Wykroczeń
XV	28 I 1972 r.	Uchwalenie planu gospodarczego i budżetu województwa na 1972 r.
XVI	20 IV 1972 r.	Sprawozdanie z wykonania planu gospodarczego i budżetu województwa za rok 1971
XVII	22 VI 1972 r.	Uchwalenie planu rozwoju społeczno-gospodarczego województwa na lata 1971—1975
XVIII	21 IX 1972 r.	Ustalenie regionów intensywnego rozwoju rolnictwa w województwie
XIX	5 XII 1972 r.	Ocena zaopatrzenia ludności i kierunki rozwoju handlu w województwie
XX	19 XII 1972 r.	Program walki z pijaństwem i alkoholizmem
XXI	23 II 1973 r.	Ocena i kierunki działalności produkcyjnej i usługowej kółek rolniczych w województwie do 1975 roku
XXII	3 V 1973 r.	Uchwalenie planu społeczno-gospodarczego i budżetu województwa na 1973 r.
XXIII	18 VI 1973 r.	Uchwalenie programu rozwoju produkcji i zaopatrzenia w warzywa i owoce w latach 1973—1980
XXIV	18 IX 1973 r.	Sprawozdanie z wykonania planu gospodarczego i budżetu województwa za 1972 r.
XXV	5 X 1973 r.	Program poprawy warunków życia i wychowania młodzieży w województwie zielonogórskim
XXVI	18 IX 1973 r.	Program rozwoju drogownictwa oraz zaplecza technicznego motoryzacji w woj. zielonogórskim do 1980 r.
XXVII	5 X 1973 r.	Ocena dorobku gospodarczego, kulturalnego i społecznej działalności rad narodowych w województwie w bieżącej kadencji

ustawy o radach narodowych minimum stanowiło jedną sesję na kwartał, czyli cztery w ciągu roku. Plany uwzględniały do rozpatrzenia przez radę 29 spraw problemowych, które w całości zostały zrealizowane. Tematykę tę ilustruje tabela 2.

Na każdej sesji prezydium składało dość obszerne sprawozdania z działalności w okresie międzysesyjnym. Radni otrzymywali materiały, przygotowane na piśmie, z reguły 10 dni przed rozpoczęciem obrad.

Frekwencja radnych na sesjach była zróżnicowana i wynosiła od 65 do 97%. Zwiększała się natomiast absencja radnych w końcu kadencji. Dyskusje nad podstawowymi tematami sesji odbywały się z udziałem od 8 do 17 radnych. Najwięcej wniosków zgłosili radni przy rozpatrywaniu spraw gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, precyzowaniu kierunków rozwoju szkolnictwa zawodowego oraz ocenie funkcjonowania handlu. Mniejsze zainteresowanie w dyskusji przejawiano przy omawianiu planu i budżetu województwa, a opinie przedstawiane były najczęściej w imieniu komisji. Najbardziej konstruktywne były wystąpienia Komisji Planu Gospodarczego, Budżetu i Finansów, które cechowały się dużą znajomością merytorycznych spraw budżetowo-gospodarczych.

Tabela 3

Zbiorczy budżet województwa w latach 1970—1973
według uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej

Rok	Wielkość uchwalonego budżetu zbiorczego	Różnica w stosunku do roku poprzedniego (w proc.)	Zwiększenie w toku realizacji budżetu	Ogólna wielkość zbiorczego budżetu wojewódzkiego po zmianach	Wielkość nadwyżki budżetowej
1970	3.646.104.000	-1,2	393.700.000	4.039.804.000	46.294.000
1971	3.871.061.000	+5,7	411.200.000	4.282.261.000	213.665.000
1972	3.921.806.000	+1,3	892.900.000	4.814.706.000	260.000.000
1973	5.893.821.000	+21,0	809.700.000	6.703.521.000	239.611.000

Wojewódzki plan i budżet na 1970 r. posiadał szczególny charakter. Kierując się ustaleniami Rady Ministrów przyjęto mniejsze nakłady na inwestycje, zwolniono tempo zatrudnienia i rozwoju niektórych zakładów przemysłowych. Rozwój produkcji i usług dla ludności zachowano na poziomie roku poprzedniego. Założenia tego planu były kwestionowane w obradach niektórych komisji. Plan uwzględniał także przewyżczenie szeregu dysproporcji i trudności, jakie powstały w rolnictwie i zaopatrzeniu ludności. Inny charakter miały plany uchwalone przez Wojewódzką Radę Narodową po przemianach grudniowych 1970 r.

Obok dynamicznego rozwoju przemysłu i pełnego zatrudnienia wszystkich absolwentów szkół zawodowych, średnich i wyższych uczelni, znacznie rozszerzono w nich problematykę społeczno-socjalną. Znalazło to

wyraz szczególnie w 1973 r., kiedy budżet wzrósł o 21% w porównaniu do 1972 r. Realizacja budżetu tak w dochodach, jak i wydatkach była korzystna. Rokrocznie nie wykonywano w całości nakładów inwestycyjnych. Wydatki w tej dziedzinie wynosiły średnio około 95%, a na remonty kapitalne przeznaczano 98%. Dochody realizowane były z nadwyżką i stanowiły główne źródło nadwyżek budżetowych, których wielkość w roku 1970 wynosiła ponad 46 mln zł, a w 1973 r. 239.611 tys. zł. Nie brakowało więc środków na potrzeby gospodarki wojewódzkiej, natomiast istniały trudności w wykonawstwie budowlanym.

Wojewódzka Rada Narodowa, wykonując swoje ustawowe zadania, koncentrowała działalność na problematyce planów gospodarczych i budżetów, kontroli ich wykonania oraz przeznaczeniu nadwyżek budżetowych na pilne potrzeby regionu. Nie mniejszą wagę przywiązywano do tematów związanych z zaopatrzeniem ludności, umacnianiem dyscypliny społecznej, bezpieczeństwem i porządkiem publicznym oraz rozwojem rolnictwa i usług. Szeroki był też wgląd radnych w problematykę inwestycyjną oraz w poziom rozwoju urzędzeń komunalnych i budownictwa mieszkaniowego w miastach. Z punktu widzenia potrzeb społecznych na sesjach WRN rozpatrywano tematy najważniejsze, a dyskusja i uchwały ustalały dla administracji hierarchię zadań, jaką należało przyjąć do realizacji.

W końcu 1972 roku rada rozpatrzyła zmiany w zarządzaniu, które dotyczyły gromadzkich rad narodowych. Kierując się uchwalonym na VI Zjeździe partii programem doskonalenia struktury i funkcjonowania terenowych organów władzy i administracji, WRN wprowadziła w życie reformę na podstawie ustawy z dnia 29 listopada 1972 r., dotyczącej gmin i rad narodowych. Dokonano istotnych zmian w podziale administracyjnym wsi oraz nowego ukształtowania kompetencji jednostek podstawowych. W miejsce stosunkowo małych 144 gromad utworzono w województwie 101 gmin, jednostek znacznie większych i ekonomicznie silniejszych. Według projektu przedstawionego radzie dnia 8 grudnia 1972 r. przeciętna wielkość tworzonej gminy wynosiła: 4,5 tys. mieszkańców, 12 sołectw, 138 km² obszaru, 63 km² użytków rolnych i 630 gospodarstw indywidualnych. Mimo to w ogólnej liczbie gmin pozostało nadal 15 jednostek nie przekraczających 3 tys. mieszkańców.

Dla zapoznania mieszkańców z założeniami reorganizacji władz terenowych na wsi i projektowanymi zmianami w podziale administracyjnym odbyto 362 zebrania wiejskie. Miały one charakter konsultacyjny i objęły wsie zmieniające swoją przynależność terytorialną. Koncepcja przyznania gminom szerszych uprawnień i wyposażenia ich w podstawowe urzędzenia gospodarczo-usługowe zyskała aprobatę ludności wiejskiej.

Natomiast na 27 zebraniach mieszkańcy wysunęli wniosek o zmianę przynależności wsi do innej gminy, aniżeli przewidywały projekty. W 14 przypadkach postulaty uznano za słuszne, a 13 zatwierdzono negatywnie. Wszyscy radni łączonych gromad nadal piastowali mandaty w gminach, do których ich przyłączono.

Kandydaci na naczelników gmin zostali przeszkoleni na 6-tygodniowych kursach przygotowawczych w Wojewódzkim Ośrodku Szkolenia. Wojewódzka Rada Narodowa zatwierdziła plan sieci gmin i pozytywnie oceniła stan przygotowań do ich sprawnego funkcjonowania.

Dnia 18 czerwca 1973 r. Wojewódzka Rada Narodowa rozpatrzyła „Program działania na rzecz wychowania młodzieży i systematycznej poprawy warunków jej życia w województwie zielonogórskim”. Tego rodzaju temat podjęty został po raz pierwszy w obradach plenarnych rady. Upřednio omawiane były sprawy oświaty, zatrudnienia czy zdrowia młodzieży, a dyskutowany dokument na tej sesji w sposób integracyjny ujmował te zagadnienia. Uchwała rady określała zadania w tej dziedzinie dla rad narodowych niższego stopnia, dla Prezydium WRN, zakładów pracy i instancji oraz samej młodzieży. Wydano też apel WRN do mieszkańców Ziemi Lubuskiej w tej sprawie.

Na tej samej sesji, w sprawozdaniu ze swej działalności w okresie międzysesyjnym, Prezydium WRN poinformowało radę o utworzeniu pięciu gmin wzorcowych w województwie. Wytypowano do nich: Babimost, Deszczno, Grębocice, Szczaniec i Nowogród Bobrzański. Dnia 18 września 1973 r. WRN utworzyła wspólne rady dla miast i gmin: Skwierzyny, Kożuchowa, Witnicy i Drezdenka. Dnia 5 października odbyła się ostatnia sesja WRN. Oceniono na niej działalność w kadencji, ustalono liczbę członków dla powiatowych i miejskich rad narodowych oraz powołano komisje wyborcze w powiatach. Nowe wybory zarządziła Rada Państwa na dzień 9 grudnia 1973 r.

DZIAŁALNOŚĆ PREZYDIUM WOJEWÓDZKIEJ RADY NARODOWEJ

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, jako kolegiálny organ wykonawczo-zarządzający rady, działało w 9-osobowym składzie. W kolejnej kadencji odbyło ogółem 174 posiedzenia, czyli przeciętnie obradowało trzy razy w miesiącu. W ich toku rozpatrzono ogółem 1.511 zagadnień, z czego 347 problemowych, 284 personalnych i 880 organizacyjnych. Ze spraw problemowych 60 dotyczyło programów rozwoju różnych dziedzin gospodarki wojewódzkiej, 65 planu gospodarczego i budżetu oraz sprawozdań i informacji z ich wykonania, a 16 było o charakterze inwestycyjnym. Natomiast 206 tematów dotyczyło różnych dziedzin gospodarki. Stosunkowo mała ilość rozpatrzonych odrębnie zagadnień inwestycyjnych wynikała

stąd, że znaczna część tego rodzaju spraw omawiana była ponadto przy analizie planów gospodarczych oraz rozpatrywaniu sprawozdań i informacji miesięcznych z wykonania ważniejszych zadań gospodarczych. Znamienne jest to, że bardzo często przedmiotem obrad były programy odnoszące się do rolnictwa.

W grupie 206 innych spraw problemowych znajdowały się różne informacje i oceny, dotyczące przede wszystkim gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, budownictwa, rolnictwa, leśnictwa i skupu, zdrowia i opieki społecznej oraz handlu, przemysłu i usług.

Prezydium poświęciło wiele czasu sprawom organizacyjnym, gdyż przeciętnie 5 tematów tego rodzaju rozpatrywano na każdym posiedzeniu. Dotyczyły one różnych zagadnień, a zwłaszcza: struktur organizacyjnych wydziałów i zjednoczeń oraz zachodzących w nich zmian (regulaminy, statuty), powoływania lub likwidacji różnych jednostek organizacyjnych podległych Prezydium WRN, zmian w dochodach i wydatkach zbiorczego budżetu województwa, odstępstw od zatwierdzonego planu ogólnego zagospodarowania poszczególnych miast, przedterminowej likwidacji ementarzy oraz różnych informacji i harmonogramów.

W grupie spraw personalnych występowały zagadnienia dotyczące awansów, zmian na stanowiskach kierowniczych oraz odznak honorowych „Za zasługi w rozwoju województwa zielonogórskiego”, które przyznano 7.170 osobom.

W analizowanym okresie dokonano również oceny działalności ośmiu prezydiów powiatowych rad narodowych, w wyniku których podjęte zostały uchwały o dalszym usprawnieniu ich pracy. W rezultacie kolegiального rozpatrzenia spraw problemowych, organizacyjnych i personalnych podjęto 772 uchwały oraz wydano 272 zarządzenia i 141 decyzji. Tak więc działalność normatywna była rozległa i dowodziła dużych kompetencji tego organu. Kierownicy wydziałów podejmowali najczęściej decyzje w sprawie indywidualnych obywateli.

DZIAŁALNOŚĆ KONWENTU SENIORÓW I KOMISJI WRN

Konwent Seniorów rozpoczął działalność w 1968 roku. Instytucja ta ukształtowana została przez praktykę i nie posiadała formalnego oparcia w przepisach ustawowych. Powołując konwent w nowej kadencji, Wojewódzka Rada Narodowa unormowała jego skład i kompetencje w swoim regulaminie. Do Konwentu Seniorów, oprócz przewodniczących stałych komisji rady, powołano: przewodniczącego Zespołu Partyjnego i klubów radnych ZSL oraz SD, przewodniczącego obrad rady, a nadto sekretarza Prezydium WRN. Instytucja ta składała się z 16 osób. Na przewodniczącego konwentu powołano radnego Władysława Zarembe, sekretarza Ko-

mitetu Wojewódzkiego PZPR. Konwent, nie mając odrębnego planu pracy, rozwijał działalność w powiązaniu z planem pracy rady, a zwłaszcza jej sesyjną problematyką. Średnio w ciągu roku odbywał 6 posiedzeń, przy przeciętnej obecności 72% członków. Jako organ koordynacyjno-doradczy rady prowadził swoją działalność w trzech podstawowych grupach zagadnień. Pierwszą grupę obejmowało współdziałanie z Prezydium WRN w ustalaniu projektu porządku obrad sesji, sposobu jej przygotowania oraz miejsca, dnia i godziny jej otwarcia. Ta grupa zadań najwyraźniej odpowiadała postanowieniom zawartym w art. 32 ust. 2 ustawy o radach narodowych, który przewidywał, że czynności te Prezydium WRN podejmuje w porozumieniu z przewodniczącymi komisji. W drugiej grupie zadań, jakie realizował Konwent Seniorów, znalazły się sprawy koordynacji przygotowań poszczególnych komisji do sesji WRN. Znajdowało to wyraz w ustosunkowywaniu się do projektów uchwał, koreferatów komisji oraz udziału radnych w obradach sesyjnych. W trzeciej grupie znajdowały się inicjatywy własne Konwentu Seniorów, zmierzające do udzielenia pomocy radnym w odbywaniu spotkań z wyborcami, w załatwianiu wniosków i interpelacji radnych oraz pobudzaniu aktywności członków rady. W zakresie działania konwentu były również projekty rocznego planu pracy rady. Stwierdzić należy, że Konwent Seniorów na ogół nie wysuwał zastrzeżeń do przedkładanych przez Prezydium WRN materiałów na sesje rady czy będących na porządku obrad. Projekty te i propozycje były z reguły aprobowane, a rzadko wprowadzano do nich drobne uzupełnienia. Również zadania w zakresie koordynacji i inspiracji komisji WRN nie przynosiły poważniejszych wyników. Bardziej skuteczne były wnioski konwentu, które kierowano do prezydium, a dotyczyły pomocy dla radnych oraz sprawnego załatwienia ich interpelacji i wniosków komisji. Jedną z inicjatyw, jaką podjął konwent w 1971 roku, było wystąpienie do organizacji politycznych i społecznych, aby przedstawiły swoje propozycje do planów pracy rady, jej prezydium i komisji WRN. Nowa koncepcja planistyczna pozwoliła na lepszy dobór tematów do programowania działalności sesyjnej, ustalenia podstawowych kierunków pracy komisji i Prezydium WRN.

Działalność Konwentu Seniorów zmierzała w kierunku wyodrębnienia tej instytucji i nadania jej funkcji kierowniczo-koordynacyjnej Wojewódzkiej Rady Narodowej. Postulat ten został spełniony na stopniu gminnych rad narodowych przez utworzenie z dniem 1 stycznia 1973 roku prezydiów rad, jako organów kierowniczo-organizacyjnych samej rady. Podobne rozwiązania przyjęto w odniesieniu do wojewódzkich rad narodowych, które wprowadzono w życie w grudniu 1973 roku.

Zmniejszanie ilości komisji oraz zwiększanie ilości członków Wojewódzkiej Rady Narodowej pozwoliło na podwyższenie średniego stanu

osobowego komisji z 11 w ubiegłej do 13 członków w bieżącej kadencji. Według przynależności politycznej 108 osób w składach komisji było członkami PZPR, 28 — ZSL, 16 — SD i 27 bezpartyjnych. Pod względem społeczno-zawodowym do komisji powołano 30 robotników, 20 rolników, 120 pracowników umysłowych oraz 9 osób nie pracujących zawodowo. Spośród członków komisji 81 osób posiadało wyższe wykształcenie, 43 średnie i 55 podstawowe. Z analizy wynika, że 48,6% członków komisji pracowało drugą i trzecią kadencję. Członkowie spoza rady rekrutowani byli spośród aktywu związków zawodowych, organizacji społecznych i politycznych oraz pracowników różnych instytucji i samorządu robotniczego. Udział kobiet w komisjach zwiększył się o 16 osób. Wszystkie komisje WRN odbyły pierwsze posiedzenia do końca lipca 1969 roku, na których dokonały wyboru zastępcy przewodniczącego i sekretarza, opracowały plany pracy oraz uchwaliły regulaminy, określające ich organizację i tryb pracy.

Kierownicy wydziałów i dyrektorzy zjednoczeń zapoznali komisje z podstawowymi kierunkami i zadaniami swoich jednostek organizacyjnych. Komisje prowadziły działalność w oparciu o kwartalne plany pracy, powiązane tematycznie z planem pracy rady i Prezydium WRN. W poszukiwaniu lepszych form swojej działalności niektóre komisje uchwaliły półroczne i roczne zadania. Zasadą, jaką przyjęto w praktyce działania, było odbywanie jednego posiedzenia w ciągu dwóch miesięcy. Średnia frekwencja na posiedzeniach wynosiła 64%. Najwięcej spraw rozpatrywały komisje w pierwszym i czwartym kwartale każdego roku, a przede wszystkim projekty planów gospodarczych i budżetów, bądź sprawozdania z ich wykonania. W toku kadencji komisje rozpatrzyły 550 zagadnień problemowych, z których najwięcej przypadało na Komisję Zaopatrzenia Ludności oraz Finansów, Budżetu i Planu.

Znaczne zaangażowanie komisje wykazywały w przygotowaniu sesji WRN. W tym celu spotkały się z odpowiednimi komisjami powiatowych rad narodowych, prowadziły z nimi wspólne kontrole oraz odbywały spotkania z wyborcami. Na przykład Komisja Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego, w celu rozeznania stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego w województwie, który stanowił przedmiot obrad w lutym 1970 roku, odbyła 6 spotkań z udziałem przewodniczących analogicznych komisji PRN. Pozwoliło to na sprecyzowanie uwag i wniosków do projektu uchwały oraz opracowanie własnego wystąpienia na sesji. Komisja Przemysłu i Drobnej Wytwórczości, przygotowując się do sesji WRN na temat podstawowych problemów rozwoju drobnej wytwórczości w latach 1971—1975, przeprowadziła konsultacje w pięciu powiatach, z udziałem zainteresowanych radnych i niektórych zakładów pracy. Komisja ta przedstawiła swoje stanowisko w formie koreferatu oraz wniosków, które uzupełniły projekt uchwały WRN. Szerszy zasięg miały prace komisji na temat

planów gospodarczych i budżetów. Komisja Planu Gospodarczego, Budżetu i Finansów spełniała tu funkcje koordynacyjne. Wnioski wypracowane przy analizie wycinków planów, przygotowywanych przez poszczególne komisje, służyły do opracowania zbiorczej opinii przez Komisję Planu Gospodarczego, Budżetu i Finansów. Komisja ta w swoich wystąpieniach proponowała często konkretne rozwiązania niektórych problemów, a szczególnie usprawnienie procesu inwestycyjnego. W całej kadencji komisje odbyły 375 posiedzeń i przeprowadziły 483 kontrole.

Aktywność komisji zwiększyła się zwłaszcza po przemianach grudniowych 1970 r. Rada w tym okresie otrzymywała więcej środków na rozwój gospodarczy i potrzeby województwa, co pozwalało radnym i komisjom na załatwianie wielu postulatów zgłaszanych w różnych środowiskach. Największą aktywność przejawiały takie komisje jak: Planu Gospodarczego, Budżetu i Finansów, Komunikacji, Zaopatrzenia Ludności oraz Oświaty i Nauki. W rezultacie czteroletniej działalności komisje zgłosiły 495 wniosków oraz wydały 159 opinii. Najaktywniejszą w dziedzinie wnioskowania była Komisja Administracji i Porządku Publicznego. Sfera tych wniosków była bardzo rozległa i dotyczyła: zabezpieczenia przed kradzieżą mienia państwowego, towarów na stacjach kolejowych, zabezpieczenia pożarowego terenów leśnych, zwiększenia bezpieczeństwa korzystających z wód oraz wyposażenia w sprzęt straży pożarnych. Wiele inicjatywy wykazała również Komisja Zaopatrzenia Ludności oraz Sportu i Turystyki, a także Komunikacji. Wnioski tych komisji zmierzały do usprawnienia poszczególnych dziedzin gospodarki wojewódzkiej oraz wskazywały na konieczność zwiększenia kontroli wewnętrznej. Natomiast Komisja Rolnictwa i Leśnictwa najczęściej postulowała o zwiększenie szkolenia traktorzystów i kombajnistów oraz o wyższy poziom świadczonych usług przez kółka rolnicze i państwowe ośrodki maszynowe. Rozpatrując informację o przygotowaniach do kampanii żniwnych i wykopkowych, zwracano uwagę na potrzebę usprawnienia działalności punktów skupu, lepszego zaopatrzenia w nawozy sztuczne i terminowego dostarczenia rolnictwu kwalifikowanego materiału siewnego. Według oceny Konwentu Seniorów wnioski komisji i radnych załatwiane były właściwie i w ustawowym terminie. Uwagi dotyczyły pojedynczych przypadków, gdzie zajęte stanowisko przez dyrektorów zjednoczeń lub kierowników wydziałów budziło zastrzeżenia, zwłaszcza przy negatywnym załatwianiu wniosków. Wnioskowanie radnych, bądź zgłoszenie interpelacji na sesji rady, nie miało szerszego zasięgu. Z reguły zgłaszano do trzech interpelacji bezpośrednio na sesji, natomiast wnioski pochodzące z działalności radnego w środowisku i ze spotkań zgłaszane były bezpośrednio do kierowników wydziałów i dyrektorów zjednoczeń celem ich załatwienia.

Doskonaląc system demokracji socjalistycznej w okresie kadencji wprowadzono wiele zmian dotyczących roli i znaczenia samorządów miejskiego, wiejskiego, robotniczego i związków zawodowych. Poszerzone zostały uprawnienia opiniodawcze i kontrolne tych organów oraz doprowadzono do ściślejszych związków we współdziałaniu samorządu z radami narodowymi.

JÓZEF WOLANIN urodził się 19 czerwca 1919 roku w Tarnorudzie, w pow. skałeckim, w woj. tarnopolskim (ZSRR), w rodzinie chłopskiej. Po ukończeniu gimnazjum, a następnie w latach 1937—1940 Liceum Pedagogicznego w Tarnopolu został skierowany przez radzieckie władze do pracy w szkole podstawowej. W końcu tego roku powołano go do służby wojskowej w Armii Radzieckiej. Brał udział w walkach z Niemcami pod Leningradem i w obronie Moskwy, gdzie dostał się do niemieckiej niewoli. Po ucieczce z niewoli w latach 1942—1944 przebywał w rodzinnej miejscowości i pracował na gospodarstwie rolnym rodziców. Z chwilą wyzwolenia w 1944 r. zgłosił się do Wojska Polskiego na terenie ZSRR i po ukończeniu Oficerskiej Szkoły został skierowany jako oficer do 14 Brygady Artylerii Przeciwpancernej II Armii, w której szeregach przeszedł cały szlak bojowy w ostatnim okresie II wojny światowej. Po zakończeniu wojny przydzielono go do szkolnictwa wojskowego. Pełnił funkcję wykładowcy, zastępcy komendanta Oficerskiej Szkoły Politycznej w Łodzi, a następnie Oficerskiej Szkoły Piechoty w Jeleniej Górze.

W roku 1950 w stopniu podpułkownika przeszedł do rezerwy i podjął pracę w szkolnictwie w Zielonej Górze. W latach 1950—1954 był dyrektorem szkół przy sposobieniu zawodowego nr 19 i nr 23, a w następnym roku dyrektorem Zasadniczej Szkoły Zawodowej. W roku 1955 został mianowany dyrektorem Dyrekcji Okręgowej Szkolnictwa Zawodowego w Zielonej Górze, a po włączeniu w 1958 r. DOSZ-u do Kuratorium Okręgu Szkolnego został wicekuratorem. W latach 1963—1969 był kuratorem Okręgu Szkolnego Prezydium WRN.

W 1946 r. wstąpił do PPR, a od zjednoczenia jest członkiem PZPR. Brał aktywny udział w życiu społeczno-politycznym. W latach 1954—1959 był członkiem Egzekutywy Komitetu Miejskiego PZPR w Zielonej Górze, a w latach 1960—1962 członkiem Egzekutywy Komitetu Wojewódzkiego PZPR. Należał do wielu komisji i zespołów działających przy instancjach partyjnych. Od 1962 r. był prezesem Zarządu Wojewódzkiego Ligi Obrony Kraju. Był również przewodniczącym Zarządu Wojewódzkiego TPPR.

Uzupełniał także swoje wykształcenie i kwalifikacje. W roku 1959 ukończył Zaoczne Studium Nauczycielskie w Piotrkowie, a w roku 1967 również zaocznie studia na Wydziale Historyczno-Socjologicznym Wyższej Szkoły Nauk Społecznych przy KC PZPR w Warszawie.

W czerwcu 1969 roku został powołany na zastępcę przewodniczącego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze i funkcję tę pełnił do 1973 roku.
(Oprac. Marian Pietrzak)